

Regeringens proposition

1991/92: 55

Ändring i prisinformationslagen

Prop.
1991/92: 55

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Vid regeringssammanträdet har chefen för civildepartementet varit föredragande.

Stockholm den 31 oktober 1991

På regeringens vägnar

Carl Bildt

Inger Davidson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den särskilda bestämmelsen om artikelprismärkning av dagligvaror som tillhandahålls genom självbetjäning i den prisinformationslag (1991:601) som träder i kraft den 1 januari 1992 slopas.

Den föreslagna ändringen avses träda i kraft samtidigt som prisinformationslagen.

Regeringens proposition Ändring i prisinformationslagen

1 Inledning

Riksdagen beslutade den 30 maj 1991 att anta regeringens förslag till prisinformationslag (prop. 1990/91: 171, LU36, rskr. 333, SFS 1991:601). Lagen träder i kraft den 1 januari 1992.

Den innehåller föreskrifter om de grundläggande krav som skall ställas för att konsumenterna skall få en god prisinformation om de varor och tjänster som näringsidkare i detaljistledet tillhandahåller dem. Ett av de krav som lagen ställer upp är att dagligvaror som tillhandahålls genom självbetjäning skall artikelprismärkas.

Sveriges Köpmannaförbund och Näringslivets Delegation för Marknadsrätt (NDM) har i en gemensam skrivelse den 8 oktober 1991 till civildepartementet (dnr C91/2187/MA) hemställt att regeringen i första hand hos riksdagen återkallar prisinformationslagen, i andra hand att lagens ikraftträdande uppskjuts i avvaktan på resultatet av pågående översyn av marknadsföringslagen (1975:1418, ändrad senast 1988:1605).

Sveriges livsmedelshandlareförbund, Kooperativa förbundet, ICA-förbundet, Axel Johnson AB och D-gruppen har i en gemensam skrivelse den 15 oktober 1991 (dnr C91/2227/MA) hemställt att regeringen föreslår riksdagen att prisinformationslagen inte träder i kraft.

Konsument Luleå har i en skrivelse den 25 oktober 1991 (dnr C91/2313/MA) hemställt att handelns krav på att prisinformationslagen ändras eller upphävs lämnas utan avseende.

Konsumentvägledarnas förening har i en skrivelse den 25 oktober 1991 (dnr C91/2313/MA) krävt att beslutet om prisinformationslag ligger fast.

Konsumentberedningen (JO 1991: A) har i en skrivelse den 29 oktober 1991 (dnr C91/2313/MA) begärt att prisinformationslagen får träda i kraft som planerat den 1 januari 1992.

Regeringen föreslår nu en ändring av prisinformationslagen. Samarbetsgruppen för konsumenternas rättigheter bestående av Aktionsgruppen för högre matkvalitet och lägre matpriser, Husmodersförbundet, Hem och Samhälle, Konsument-Forum, Konsumentgillesförbundet, Konsumentkorpen i Dalarna och Verdandi har i en skrivelse den 29 oktober 1991 (dnr C91/2313/MA) krävt prislapparna kvar.

2.1 Den särskilda bestämmelsen om artikelprismärkning slopas

Regeringens förslag: Den särskilda bestämmelsen om artikelprismärkning av dagligvaror som tillhandahålls genom självbetjäning slopas. Det sker genom att 11 § prisinformationslagen upphävs.

Bakgrund: Enligt 11 § prisinformationslagen skall priset på dagligvaror som butiker av självbetjäningstyp tillhandahåller i regel anges på varan eller dess förpackning.

Priset får dock anges på hyllkantetikett eller skylt om det finns praktiska hinder mot prismärkning på varan eller dess förpackning.

En prismärkning med hyllkantsetikett eller med skylt tillåts också om prisinformationssystemet gör det möjligt för konsumenten att på ett enkelt sätt beräkna den sammanlagda kostnaden för varorna före betalningen och kontrollera att det pris som betalas stämmer överens med prisangivelsen i butiken, om inte detta redan är tekniskt säkerställt.

Bestämmelsen i 11 § prisinformationslagen överensstämmer med det förslag som konkurrenskommittén lade fram i sitt betänkande (SOU 1990:106) Prisinformation till konsumenter. Vid remissbehandlingen av kommitténs betänkande fick förslaget om artikelprismärkning ett blandat mottagande. Något fler än hälften av remissinstanserna tillstyrkte förslaget. Bland de kritiska remissinstanserna ansåg statens pris- och konkurrensverk, näringsfrihetsombudsmannen och handelns företrädare att förslaget bl.a. kommer att leda till högre kostnader och högre priser.

Skälen för regeringens förslag: Av hushållens utgifter avser ca 20 % inköp av dagligvaror. Från konsumentens synpunkt är därför behovet av en god prisinformation beträffande dagligvaror särskilt stort.

När man överväger de krav som bör ställas på butikernas prismärkning måste man av såväl konkurrens- som konsumentpolitiska skäl ta hänsyn till de olika funktioner som prisuppgifter kan fylla för konsumenten. Både företrädare för handeln och för konsumenterna är överens om behovet av en god prisinformation. De är också överens om att informationen bör fylla tre viktiga funktioner, nämligen att ge konsumenterna information om hur mycket en vara kostar, att möjliggöra försummering samt att medge efterkontroll.

Även regeringen anser att prisinformationen bör fylla dessa tre funktioner. Olika konsumentgruppers förutsättningar att tillgodogöra sig prisinformation måste också beaktas. Speciell hänsyn måste tas till personer med olika typer av handikapp eller personer som av någon anledning har särskilda behov på prisinformationsområdet. Hänsyn måste också tas till detaljhandels krav på ökad effektivitet. Vid utformningen av regler rörande prisinformation i butik måste man finna lösningar som medger flexibilitet och som inte hindrar en fortsatt teknisk utveckling. Det ligger i konsumenternas intresse att handeln har möjligheter till rationaliseringar.

eftersom detta kan vara av stor betydelse för möjligheterna att hålla priserna nere.

Prisinformation ingår som en mycket viktig del i dagligvaruhandelns information till konsumenterna. För dagligvaruhandeln är det därför en naturlig åtgärd att så tydligt och effektivt som möjligt informera konsumenterna om priset på de varor som den tillhandahåller. Prisinformation är också ett konkurrensmedel. Om konsumenterna inte får den information som de efterfrågar, torde de nämligen som regel vända sig till ett annat dagligvaruföretag som tillgodoser deras önskemål på ett bättre sätt.

Som vi redan har framhållit anser vi det viktigt att de krav vi nu ställer på prisinformationen inte leder till att den tekniska utvecklingen låses fast vid nuvarande lösningar. Handeln bör kunna utveckla alternativa metoder som tillgodoser samtliga krav på prismärkning som tidigare har nämnts.

Som flera remissinstanser påpekade i sina yttranden över kommitténs förslag finns det en risk att kravet på artikelprismärkning leder till att konkurrensen hämmas och att prisstelheter uppkommer, vilket i sin tur leder till en högre prisnivå för konsumenterna. Kravet på artikelprismärkning kan också komma att föra med sig kostnadsökningar som ytterst drabbar konsumenterna.

De krav på prisinformation som i övrigt ställs upp i prisinformationslagen får enligt regeringens mening anses tillräckliga också i fråga om dagligvaror som säljs genom självbetjäning. Dessa regler innebär bl. a. att priset skall anges korrekt och tydligt (5 §). Priset skall anges på varan eller dess förpackning, eller i varans omedelbara närhet på en hyllkantsetikett eller skylt, så att risk inte föreligger för förväxling med pris på andra varor. Om det finns praktiska hinder mot att priset anges på nämnda sätt får det anges i prislista, prisfrågeterminal eller liknande (10 §).

De angivna kraven stämmer överens med de krav på en god prisinformation till konsumenter som marknadsdomstolen med stöd av 3 § marknadsföringslagen (1975:1418, ändrad senast 1988:1605) har slagit fast i ett beslut den 4 februari 1991 (MD 1991:3). I sitt beslut, som avsåg prismärkning av dagligvaror i butiker med självbetjäning, godkände domstolen hyllkantmärkning under vissa angivna förutsättningar. Dessa var att prisuppgifterna skall anges med stora och tydliga siffror, att det klart skall framgå vilken vara som en etikett avser, att etiketterna är väl synliga och inte placerade t.ex. i den nedre kanten på en golvhylla, att det i butiken finns en pristerminal eller annat hjälpmedel som gör det möjligt för konsumenten att lätt kontrollera vilket pris som kassan kommer att registrera för de enskilda varorna samt att prismärkningen på ett tillförlitligt sätt är samordnad med priserna i datakassan, så att risken för att kassan registrerar ett högre pris är liten.

Mot bakgrund av det anförda föreslår vi att de särskilda föreskrifterna i 11 § prisinformationslagen om hur priset skall anges när dagligvaror marknadsförs genom självbetjäning slopas.

När prisinformationslagen träder i kraft den 1 januari 1992 kan många av de detaljerade riktlinjer om prisinformation som konsumentverket har utfärdat upphävas eller förenklas. Detta leder till förenklingar och en ökad flexibilitet, vilket är angeläget, eftersom den tekniska utvecklingen på

området är snabb. I det sammanhanget är det också naturligt att en dialog fortlöpande förs mellan konsumentverket och handelns företrädare om hur prisinformationslagens krav praktiskt bör tillgodoses i butikerna.

Förslaget föranleder också följdändringar i 12 § prisinformationslagen. Lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1992.

2.2 Förslagets förhållande till EGs regler

Inom EG finns för närvarande tre direktiv som behandlar prisinformation nämligen dels nr 79/581 och 88/315 "on consumer protection in the indication of the prices of foodstuffs", dels nr 88/314 "on consumer protection in the indication of the prices of non-food products". Direktiven ger medlemsstaterna rätten att själva bestämma de närmare reglerna för hur prismärkningen skall utföras. Vårt förslag ligger alltså i linje med EGs direktiv.

2.3 Kostnadskonsekvenser

Det förslag regeringen nu lägger fram torde inte medföra några ökade kostnader för berörda myndigheter eller för handeln.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad som nu har anförts har inom civildepartementet upprättats förslag till lag om ändring i prisinformationslagen (1991:601).

Förslaget är sådant att lagrådets yttrande skulle sakna betydelse.

4 Ärendet till riksdagen

Regeringen föreslår riksdagen
att anta lagförslaget .

Propositionens lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i prisinformationslagen (1991: 601)

Härigenom föreskrivs i fråga om prisinformationslagen (1991: 601)

dels att 11 § skall tas bort,

dels att nuvarande 12–14 §§ skall betecknas 11–13 §§,

dels att den nya 11 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som skall anses utgöra praktiska hinder enligt 10 § andra stycket *eller 11 § andra stycket 1 samt om kraven för att kontroll skall vara obehövlig enligt 11 § tredje stycket.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som skall anses utgöra praktiska hinder enligt 10 § andra stycket.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 oktober 1991

Närvarande: statsminister Bildt, ordförande, och statsråden B. Westerberg, Friggebo, Johansson, Laurén, Hörnlund, Olsson, Svensson, af Ugglas, Dinkelspiel, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Davidson, Könberg, Odell, Lundgren, Unckel, P. Westerberg, Ask

Chefen för civildepartementet anmäler fråga om ändring i prisinformationslagen.

Regeringen beslutar att genom proposition lämna förslag till riksdagen om ändring i prisinformationslagen i enlighet med bilagan till detta protokoll.

Ur protokollet:
Maud Melin

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
1 Inledning	2
2 Artikelprismärkning av dagligvaror	3
2.1 Den särskilda bestämmelsen om artikelprismärkning slopas ...	3
2.2 Förslagets förhållande till EGs regler	5
2.3 Kostnadskonsekvenser	5
3 Upprättat lagförslag	5
4 Ärendet till riksdagen	5
5 Propositionens lagförslag	6
Utdrag ur regeringsprotokollet den 31 oktober 1991	7